

12. Diák szemmel – „Az Angyal átlátszó lehet...”

2009.

10.

SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ

2009. DECEMBER • ÚJ ÉVFOLYAM • 10. SZÁM

Évösszegzés kényszerszünidőben

1.

Versengés vagy együttműködés?

2.

Fotó • BIRÓ ISTVÁN

ISSN 2065-9725

9 772065 972004

ÁRA 2,5 LEI

RAJZPÁLYÁZAT

Ha varázspálcám lenne

Kedves gyerekek!

Gondolatok-e már arra, hogy mi lenne, ha a ceruzátok hirtelen varázspálcává változna, és egy suhintással megváltoztathatnátok a világot?! Milyen lenne az a világ? Mi az a titkos vágyatok, amit egy varázspálcával valóra válthat? Ezt most megmutathatjátok a nagyvilágnak, ha részt vesztek a Communitas Alapítvány rajzpályázatán, amelynek címe: *Ha varázspálcám lenne...*

Ki vehet részt a versenyen?

Minden alkotni szerető, 1–4. osztályos tanuló. Minden kisdíák 1 darab, A4-es méretű, szabadon választott technikával készült alkotással nevezhet be a versenyre, amit 2010. január 20-ig a következő címmel kell elküldeni:

Communitas Alapítvány – *Ha varázspálcám lenne...*

Str. Republicii, Nr. 60 400489, Cluj-Napoca, Jud. Cluj

A pályázónak a következő adatokat kell feltüntetnie az alkotás hátoldalán:

- Teljes nevét
- Iskolája és osztálya nevét
- Születési dátumát
- Pontos laccímét
- Tanítója nevét
- Telefonszámát

A beérkezett rajzokat szakértőkből álló zsűri fogja elbírálni. Ezeket nem küldjük vissza, mivel a munkákból kiállítást szervezünk, válogatást teszünk közzé honlapunkon, illetve különböző nyomtatványokban.

A legjobb munkákat értékes díjakkal jutalmazzuk.

További információk: www.communitas.ro,
tel.: 0264-594570, communitas@rmdsz.ro

MOLNÁR TAMARA
programfelelős

A BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM TANÁRKÉPZŐ INTÉZETE

2010. április 30–május 2. között

NEVELÉSTUDOMÁNYI KONFERENCIÁT szervez

ÚJ UTAK ÉS MÓDOK AZ OKTATÁSBAN

címmel

A rendezvény alapvető célja, hogy a pedagógusok megismerhessék egymás eredményeit, az óvó-, tanító- és tanárképzésben tevékenykedő hazai és külföldi szakemberek megvitathassák az aktuális problémákat, a jövő kihívásait. A témák megismerését plenáris ülés és műhelymunka, szekcióülések keretében kínáljuk a résztvevők számára.

Célcsoport: Magyar nyelvterületeken működő/kutató óvodapedagógusok, tanítók, tanárok, gyógypedagógusok, logopédusok, szülők, intézményvezetők, felsőoktatásban és tanügyigazgatásban dolgozók, magisteri és PhD hallgatók.

A konferenciára előadóként vagy résztvevőként lehet jelentkezni. A tervezett szekciók: képzés- és neveléstörténeti, pedagógiai, didaktikai és gyakorlati képzéssel foglalkozó stb. (A végleges szekciókat a jelentkezések alapján alakítjuk ki.)

Az előadások időtartama legtovább 20 perc, a konferencia nyelve magyar. Terveink szerint az előadásokat nyomtatott utókiadványban megjelentetjük.

A konferencia pontos programjáról a későbbiekben tájékoztatjuk a jelentkezőket.

Jelentkezési határidő: 2010. január 15.

A jelentkezési lap letölthető a <http://dppd.ubbcluj.ro/mag/honlaprol>, ugyanitt közöljük majd a konferenciára vonatkozó további információkat.

Információ kérhető a szervezőktől (Ozsváth Judit: ozsvathjudit@yahoo.com, Demény Piroska: d_piroska@yahoo.com)

Kérjük, hogy a konferencián való részvétel lehetőségéről értesítse kollégáit, szakmai környezetét.

DR. FÓRIS FERENCZI RITA,
a Tanárképző Intézet
igazgatóhelyettese

Évösszegzés kényszerszünetidőben

Ha a 2009-es évet az oktatás szempontjából próbálom összegezni, és a tanügyben történt változásokat számba venni, kiderül, hogy ezek túlnyomórészt csalódást okoztak, különösen a *Nemzeti Paktum az Oktatásért* című dokumentumban megfogalmazott elvek tükrében.

Az eszközölt változások messze elmaradtak a várakozástól, hiszen a paktumban felvázolt követendő út kihangsúlyozta ugyan a tanügyi reform fölöttébb szükséges voltát, közép-pontba emelte a decentralizációt, az intézményi autonómiát, a szubszidiaritás elvének érvényesülését, azaz a döntési kompetenciák átruházását a helyi közösségek felé, ennek ellenére – ha jól belegondolunk – ezekből tulajdonképpen nem valósult meg semmi. Ráadásul a nem megfelelően átgondolt, ad hoc intézkedések, rendeletek még tovább fokozták a tanügyben egyre inkább eluralkodó káoszt. Elég, ha csak a végzős diákok országos záróvizsgáit (tesztek, érettségi) szabályozó metodológia és ütemterv változtatásaira gondolunk. Tudomásul kellene már venni, hogy a legjobb szándékú és jó irányba mutató változtatás is kudarcra van ítélve, ha sem a diákok, sem a pedagógusok nincsenek felkészülve rá. Hogyan értékelhetem a diákok kompetenciamérésre alapozott vizsgák alapján, ha az adott oktatási ciklus előző éveiben sem a tanterv, sem az előírt követelményrendszer, mi több, maga az oktatási folyamat sem fektetett megfelelő hangsúlyt a kompetenciafejlesztésre, még az alapkompenciák szintjén sem.

Arról már nem is szólva, hogy már rég el kellett volna jutnunk oda, hogy amikor a gyerek bekerül az oktatási folyamatba, ő is és a szülő is pontosan tudja, mire számítson az adott oktatási ciklus végén, azaz mit és hogyan kérnek majd számon tőle, hol, hogyan és milyen kritériumrendszer szerint folytathatja további tanulmányait. Az állandó bizonytalanság és káosz nagymértékben rányomja a bélyegét a diák és a pedagógus hozzáállására, lelkiállapotára és értelemszerűen teljesítményére is.

A kormány által szeptemberben felelősségvállalással elfogadott új törvénycsomag is magán viseli az elnökválasztás során kialakult csatározások nyomait, szükségtelen és elvtelen kompromisszumokról, kapkodásról tanúskodik... Gyakorlatilag a két egymással birkózó kormánypárt koncepciójának összevágott egyvelege, túldimenzionált, nem elég koherens, nem világos törvény, amelynek egyik legnagyobb hátránya az, hogy a sokat emlegetett decentralizációt nem valósítja meg. A tervezetnek egyébként pozitív vonatkozásai is vannak, és paradox módon egyike számunkra kimondottan kedvező, tudniillik az, hogy az RMDSZ-lobbinak köszönhetően a kisebbségi oktatásra vonatkozó fejezetben jelentős előrelépések történtek. Mindenekelőtt a román nyelv oktatására vonatkozó kitélt kell itt megemlíteni: az egész kötelező oktatás időtartama alatt a román nyelvet sajátosan, a magyar kisebbségi diákok számára összeállított tanmenet és az ez alapján szerkesztett és megírt tankönyvből lehet tanítani, és az országos szintű vizsgák tételeit is e program szerint állítják majd össze. Ugyanez az eljárás alkalmazható a zenei nevelésben és a vallásoktatásban is. Előrelépésnek tekinthető az is, hogy azokon a településeken, ahol csak egy intézmény vagy tagozat működik magyar nyelven, a líceumi osztályokban vegyes profilú csoportokat lehet létrehozni.

Azt remélem, hogy mindezek a gyakorlatban alkalmazandó törvényben is megjelennek majd, ugyanis meggyőződésem, hogy a törvényt nem ebben a formájában fogják alkalmazni, hiszen a törvény több passzusát is alkotmányellenesnek találta az alkotmánybíróság, így a következő kormánynak kötelezően módosítania kell. Nyilván azon leszünk, hogy az előre mutató passzusok megmaradjanak, sőt, tovább bővüljenek, ugyanis ha a pohár üres felét nézzük, akkor például a történelem- és földrajzoktatás tekintetében nem sikerült előre lépni, azaz – az elemi tagozatot leszámítva – a románok történelmét és Románia földrajzát továbbra is román nyelven kell oktatni.

Végezetül nem hagyhatom szó nélkül a kormány és a szakárca legutóbbi, a 329/2009 számú törvény alkalmazásával kapcsolatos rendelkezéseit. Mint köztudott, a költségvetési hiány csökkentése érdekében minden állami alkalmazott személyes béréből 15,5 százalékot tartanak vissza november-december folyamán, magyarán fizetés nélküli szabadságra küldenek minket. Egy ilyen jellegű intézkedés végrehajtása a legtöbb ágazatban, így a tanügyben is komoly gondokat okoz. Az illetékesek „nagyon segítőkészek” mutatkoztak, legalább négyféle leíratot kaptunk a tanfelügyelőség, illetve a minisztérium részéről, különféle megoldási javaslatokkal. Az már csak hab a tortán, hogy minekutána az alkotmánybíróság nem minősítette alkotmányellenesnek a törvényt és Báscescu államelnök is kihirdette – tehát végrehajtása kötelező –, akkor mi, iskolaigazgatók azt az utasítást kapjuk, hogy folytassunk párbeszédet az alkalmazottakkal, szülőkkel, helyi önkormányzattal... Ugyan miről folytassunk párbeszédet, amikor úgy mond „le kell nyelni a békát”? A dolog másik vetülete: ha már fizetés nélküli kényszerszabadságra küldenek, úgy tegyék, hogy legalább diákjaink ne szenvedjék annak következményeit. A legelfogadhatóbb mód mindenki számára az lett volna, hogy a szünet ideje alatt ne menjenek be dolgozni a tanárok (az az elképzelés téves, hogy szünet ideje teljes időtartama alatt szabadságon van a pedagógus). A legutóbbi intézkedés szerint november 30-án, hétfőn, és december 14. és 18. között szünetel a tanítás, magyarán a gyerekek egy héttel hamarabb kapják a téli vakációt, és a pedagógusok ekkor vannak fizetés nélküli szabadságon. A diákok többsége valószínűleg ennek első látásra örvend, de végül ők szenvedik meg majd leginkább a kényszerszünetet, hiszen az elmaradt tananyagot valamiképpen pótolni kell. A kormány hozzá nem értését és rossz gazdálkodásának számláját így módon a gyerekek is megfizetik.

Az már a mi feladatunk, hogy úgy próbáljuk meg beütemezni az elmaradt anyag bepótlását, hogy minél kevésbé legyen az megterhelő az amúgy is túlterhelt diákok számára.

Egy kevésbé nehéz és örömökből gazdagabb év reményében kívánok áldott karácsonyi ünnepeket és kellemes szünetet minden pedagógusnak és diáknak.

LAKATOS ANDRÁS
az RMDSZ ügyvezető alelnöke –
iskolaigazgató

Beszélgetés dr. Vekerdy Tamás magyarországi gyermekpszichológussal

„Nem a versengő, hanem az együttműködő iskolák a sikeresek”

– Az oktatási rendszert nagymértékben uralja a versenyszellem és a teljesítménykényszer, talán többek közt annak az elvnek az alapján, hogy a civilizáció előrehaladásával növelni kell a tananyagot, és a gyerekek ehhez fel kell zárkóznia. Mi erről a véleménye?

– Nálunk gyakran példálózunk azzal, hogy „nézd meg a 85 éves bácsit, mi mindenre emlékszik még a gimnáziumi tananyagból, te meg három éve végeztél és már semmire nem emlékszel”. (Egy viszonylag friss felmérés szerint 20 és 30 közötti felnőttek a gimnáziumi anyag kilenc [!] százaléka emlékeznek úgy, hogy alkalmazni is tudják.) Nemcsak arról van szó,

hogy idős korban a memória a régi dolgokra jobban emlékszik, hanem arról elsősorban, hogy a 85 éves bácsi a gimnáziumban kevés, jól megválogatott, jól rendezett anyagot tanult. A kevés és jól rendezett információ orientál, tájékoztat. Az információözön pedig dezorientál és felejtésre ítelt (5 év alatt az eminens diák is garantáltan elfelejti a megtanult anyag 75 százalékát, ha nem használja rendszeresen). Emlékezzünk egyetemi tanulmányainkra: 300 oldalt beszívunk 3–5 nap alatt, levizsgálunk belőle, de hála istennek máris törlődik és helyet ad a következő 300 oldalnak... A gyerekeknek nem megnövelt tananyagra, hanem kompetenciaalapú képzésre van szükségük, és nem a lexikális tudásukat kell növelni, hanem a cselekvőképességüket, a jártasságukat különböző területeken (és természetesen nem egyformán, hanem adott képességeikhez igazodva). Ha az iskola nem tudja, hogy legalább nyolcféle intelligencia van, és csak az egyetlen szóbeli intelligenciát kéri számon és osztályozza, akkor nagyszerű tehetségek fogják végigkínlódni az iskolaéveket. Nem csoda, hogy az iskolai beválás nem korrelál, nem egyezik meg az életben való beválással, boldogulással.

– A szülők természetesen a legjobbat akarják a gyerekeknek, amikor jó képzést, fizetős különórákat, plusz nyelvoktatást szeretnének biztosítani a gyerekeknek, mondván, hogy minél korábban alkalmazkodik a versenyhelyzetekhez, annál „jobban megállja majd a helyét az életben”. Mit gondol, mennyire terhelhető az iskoláskorú gyerek órán kívüli tevékenységekkel?

– Ha a gyerek az iskolában nem tud megtanulni legalább egy idegen nyelvet, mert nincs 5–10 órája minimum hetenként a nyelvből, és mert esetleg rosszul tanítják (tehát például nyelvtani írásos alapon élő beszéd és szituációs feldolgozás helyett), akkor a szülő jól teszi, ha teheti, hogy

gondoskodik arról: a gyerek legalább angolul megtanuljon. A többit már gyereke és szülője válogatja, én semmit nem erőltetnék rá a gyerekre, legfeljebb megkínálnám lehetőségekkel. A versenyek meggyőződéseim szerint értelmetlenek és károsak, és semmi közük a valódi, az érzelmi élményben

- A kevés és jól rendezett információ orientál, tájékoztat. Az információözön pedig dezorientál és felejtésre ítelt (5 év alatt az eminens diák is garantáltan elfelejti a megtanult anyag 75 százalékát, ha nem használja rendszeresen).
- A gyerekeknek nem megnövelt tananyagra, hanem kompetenciaalapú képzésre van szükségük.

elsajátított kultúrához. Az igazán sikeresek nem a kompetitív (versengő), hanem a kooperatív (együttműködő) társadalmak – és iskolák. Rendkívül fontos volna az iskolákban bevezetni a kooperatív módszereket (Kagan, Aronson), melyek bizonyított módon növelik a teljesítményt és csökkentik (megszüntetik!) az agressziót.

– A lexikális tudást célzó oktatás, az információátadás dominanciája hogyan hat a gyermek érzelmi intelligenciájának fejlődésére?

– A 90-es évek elején zárult kutatások szerint az iskolában megtanult anyag maximum 18 százalékban járul hozzá az életben való beváláshoz. 82 százalék máson múlik – ha nagyon sommásan akarnék válaszolni, akkor azt mondanám, hogy az EQ-n, az emocionális kvociensen, az érzelmi intelligencián. Az érzelmi intelligencia

Fotó • BÍRÓ BLANKA

• Vekerdy Tamás
gyermekpszichológus novemberben
Erdélyben tartott előadásokat

• „A gyerekek éreznie kell, hogy a családjá a külvilággal szemben minden körülmények között megvédi őt.”

(ellentétben az értelmi intelligenciával) korlátok nélkül fejleszthető! A szociális létezés, kapcsolódás, kommunikáció elmaradhatatlan eleme. Az érzelmi intelligenciát az iskolai életben a művészetek fejlesztik – a szabadon művelt művészetek! Természetesen: mindenféle osztályzás nélkül.

Hadd idézzem Márait: a nyárspolgár azt hiszi, hogy a művészet művelődési anyag, a normális ember tudja, hogy élmény, amely felveri az életörömet. Élmény nélkül nincs hatékony tanulás. A 90-es évek közepének agyfiziológiai vizsgálatai szerint, egyenesen azt mondhatjuk, hogy öröm nélkül

nincs hatékony tanulás. Mi az iskoláinkban a mindennapi öröm és élmény helyett csak a mindennapi szorongást keltjük fel, például a jegyre feleltetéssel. (A szorongás pedig visszafogja a teljesítményt!)

– Mit tehet a szülő és a pedagógus, hogy „az árral szemben haladva” segítsen a kicsinek leküzdeni az iskolai szorongást? Például a szülők első osztályban hagyták a gyereket a maga ritmusa szerint, de év végén a kisfiú teljesen összeomlott, mert ő nem kapott jutalomkönyvet. Második osztályban már megkezdődött az otthoni korrepetálás, a különórák és a versenyek, hogy év végén megkapja a jutalmat...

– Az iskolába járó gyerekek a szülő legyen a cinkostársa. Ne higgye el, hogy a gyereke butább, mint gondolta! A gyerekek éreznie kell, hogy a családjá a külvilággal szemben minden körülmények között megvédi őt, testi-lelki biztonságot ad. (Amivel a szülő nem ért egyet, azt majd külön

Dr. Vekerdy Tamás magyarországi klinikai gyermek-szakpszichológus. 1998-tól a Pedagógiai Alternatívák Központjának igazgatója (előbb a pilisborosjenői pedagógus továbbképző központban, majd annak átszervezése után, jelenleg is ennek vezetője a Sulinova fantázianévű Közoktatásfejlesztési Kht.-ban). A Waldorf-iskolák és a Waldorf-tanárképzés egyik alapítója, szervezője; jelenleg a solymári, nappali Waldorf-tanárképző szervező-vezetője és tanára. Szakemberként elsősorban a kisgyerekkor és a kamaszkor pszichológiai kérdéseivel foglalkozik. Az Iskolázás Szabadsága Európai Fórumának először kelet-európai szóvivője (1987), majd alelnöke (1989).

A *Mesterkurzus* elnevezésű előadássorozat keretében az alternatív iskolák prófétájaként is ismert szakember Erdélybe látogatott november első felében: Csíkszeredában, Sepsiszentgyörgyön és Marosvásárhelyen tartott előadást. Vekerdy Tamás előadásai Erdélyben is nagy népszerűségnek örvendenek, így a jegyek már nagyon hamar elkeltek. A szakember közvetlenségével, tanácsaival, életszerű példáival lenyűgözte közönségét.

lerendezik egymás közt, de a külvilággal szemben abszolút védelmet biztosít.) És: nem kell jó tanulónak lenni! Már a fiúkat se viszik el katonának, vannak esti és levelező lehetőségek a későbbi továbbtanulásra középiskolában is. Ha a gyerekeknek nem a verbális intelligenciája a legerősebb, hanem a hétféle másiból valamelyik (ami legalább ugyanolyan fontos, de gyakran még fontosabb), akkor nem lesz jó tanuló, miközben pedig okos, értelmes, tehetséges, kreatív. Ne higgyünk a jutalmakban (és a büntetésben sem). A világ érdekes, az ember érdekes – és a gyerekek veleszületetten kíváncsi, amíg az iskolában le nem törjük ezt a kíváncsiságát. Ne higgyük el a jutalmazó-büntető értékrendet az iskolában. Érezze a gyerekünk is, hogy mi nem eszerint gondolkozunk. Ne korrepetáljuk gyerekünket, mert minden szülő saját gyerekének legrosszabb korrepetitora.

– És mi lehet a szülő és a pedagógus közti kommunikáció leghatékonyabb módja?

– Hallgassuk meg egymást ahelyett, hogy egymást meggyőzni akarnánk.

– A mi iskolai rendszerünkben a gyerek legtöbb esetben elveszti természetes érdeklődését, és ahelyett, hogy kíváncsisággal fordulna az új ismeretek felé, terhesnek érzi a tanulást, az ismeretek egymásra halmozását. Mit tehet a pedagógus, aki azzal érvel, hogy a tanterv megkövetelte ritmusból nem szakadhat ki? Hogyan tarthatja mégis ébren a gyerek érdeklődését?

– Nagyszerű pedagógus kollégáimtól azt hallottam, hogy „behúzom az ajtót, és azt csinálom, amit akarok”. Még azt is elmondanám, hogy az igazán jó pedagógus a szakfelügyelői látogatáson általában rosszabbul szerepel, mint amilyen valójában, míg a gyenge gyakorta jobban. Igen, az iskola kiöli az érdeklődést a gyerekekből. A kreatív gondolkodás divergens, szétfutó, szerteágazó, mindenről minden eszébe jut. Ezt az iskola gyűlöli. Az iskola a konvergens gondolkodást szereti, az egy pontra figyelőt. Itt a feladat, oldd meg, de csakis úgy, ahogy én tartom jónak. (Varga Tamás Magyarországon összegyűjtötte azokat a matematikából nagyon tehetséges gyerekeket, akik folytonos harcban álltak tanáraikkal, esetleg bukdácsolnak matematikából,

mert nem hitték el nekik, hogy egész más úton is lehet jó eredményre jutni, hogy nem „csaltak” stb.) Sok módszer van, ami a gyerek érdeklődését ébren tudja tartani a már említett kooperatív módszereken kívül, ahol a gyerekek maguk járnak utána az anyagnak, a drámapedagógiai módszerek, a projekt módszer, a témahét, az epochális feldolgozás, hogy csak néhányat említsek. Ezekben nincs „feleltetés”, ezekben együttes tevékenység van, élmények vannak, ezekben a gyerekek megtanulnak valamilyen témát megközelíteni és feldolgozni.

– Melyek lennének a legsürgősebb változtatások egy gyerekközpontú iskola-rendszer megvalósítása érdekében?

– Meg kell valósítani a tanszabadságot, amibe beleértendő az iskolaala-

- Az iskola kiöli az érdeklődést a gyerekekből. A kreatív gondolkodás divergens, szétfutó, szerteágazó, mindenről minden eszébe jut.
- Ezt az iskola gyűlöli. Az iskola a konvergens gondolkodást szereti, az egy pontra figyelőt. Itt a feladat, oldd meg, de csakis úgy, ahogy én tartom jónak.

pítás szabadsága is. Nem az állam az egyetlen lehetséges iskolafenntartó, hanem, az egyházakon kívül iskolát tarthat fenn bármely demokrati-kus államban egy alapítvány vagy egyesület vagy magánszemély. Az iskolaalapítás szabad. Ugyancsak garantálni kell a pedagógusok módszertani szabadságát. Minimalizálni kell a tananyagot, hogy igazán hatékony legyen, hogy a gyerekek valóban tudjanak és képesek legyenek az életben boldogulni megszerzett, képességgé vált ismereteikkel.

– A szülők nagyon gyakori dilemmája a számítógépezés kérdésköre. A gyerekek manapság egyre több időt töltenek szívesen a számítógép előtt, a szülők pedig, annak ellenére, hogy tudják: a képernyő úgy mond „lebénítja” a gyerek kreativitását, szellemi erőit, elvonja őt a

természetes, egészséges, „emberközeli” játéktól, mégis nehezen tudják kialakítani az egészséges egyensúlyt, és azon töprengenek: mennyit számítógépezhet a gyerek? Ugyanakkor a kicsik a szüleiket rengeteget látják számítógépen dolgozni, akár otthon is. Hogyan mondhatja a szülő azt, hogy nekem szabad és kell, neked viszont tilos?

– Külön hosszú beszélgetés tárgya lehetne a képernyő, amely nemcsak tesztileg „blokkolja”, ülteti le, teszi mozdulatlaná a gyereket, akinek még rengeteg mozgásra volna szüksége, például beszédfejlődéséhez és gondolkodásbeli fejlődéséhez is, hanem lelkiileg is lebénítja, leállítja a belső feldolgozás mindig belső képekhez kötött folyamatát. Ha egy gyerek csak a legszelídebb angol természetfilmeket nézi, akkor is feszültebb, agresszívebb lesz a képernyő előtt töltött időtől. Ha én otthon számítógépen dolgozom, és két-három éves gyerkem felkérdezik az ölembe, hogy pötyögjön rajta, simán felengedem (előbb persze elmentem, amit el kell), és hamarosan – de öt éves korára biztosan – jobban fogja kezelni, mint én. Tegye. Napi húsz percen – maximum. Játékokat nem engednék a képernyőre! Ami a tévét illeti: csak közösen kiválasztott műsort, limitált időben – itt is húsz-harminc perc az iskoláskorú, de még nem kamaszkorú gyerek esetén – és most jön a legszörnyűbb: valamelyik szülővel együtt! Mert ugye, akkor mit ér az egész, hiszen éppen az a jó a képernyőben, hogy odalököm a gyereket az elektromos bétiszter elé, és van egy kis nyugalmam. Valójában iskoláskor előtt megvédeném a gyereket a televíziótól. Persze ha az óvodában ilyesmikről beszélnek, elővennének a gardróbba az oda berakott tévét és megnéznék együtt, hogy miről is van szó. Tapasztalatom szerint a nem tévéző gyerek 5–6 perc múlva ott hagyja: – Ja, ez az! – felkiáltással. Amelyik gyerek kamaszkoráig nem vált függővé, az ugyan kamaszkorában, amikor én már nem tilthatom, – nem helyes, ha tiltom – a függőség jeleit mutathatja, de ez felnőtt korára rendeződik. Remélhetőleg akkor fogja használni a gépet, amikor ő jónak látja és akarja, nem pedig akkor, amikor a gép csábítása úrrá lesz rajta.

BÍRÓ BLANKA

KISS JUDIT

A gyermeki értelmességről, avagy a világ „megtanulása”

Fotó • FÜLÖP ZOITÁN

• **Eredendő kíváncsiság.** A gyermeki értelmesség leglényegesebb ismérve a nyitottság a világ jelenségei, történései iránt

Családi és baráti körben gyakran felmerülő, el nem avuló téma a gyermek értelmessége, más kifejezéssel élve a gyermek intelligenciája. A szülők néhány héttel a gyermek megszületése után már lesik, hogy „mit tud a baba”, és az évek múlásával örömmel vagy aggódva figyelik, mi mindenre emlékszik, milyen jelenségeket vesz észre, hány verset, éneket, játékot tanul meg az óvodában. A szülők az általuk összesített „mennyei adatok” és a „gyermekmondások” alapján megállapítják, hogy gyermekük nagyon értelmes vagy esetleg, hogy „kis baj van az intelligenciájával”. Az óvónők is fel tudják sorolni, hogy a csoportjukban kik az átlagosan, illetve az átlagon alul/felül értelmes gyerekek. Az óvodáskorú gyermek „intelligenciája” azonban sokarcú pszichikus struktúra, és károssá válhat, ha a gyermek minősítésekor kitérített szerepet kap. A gyermeki értelmesség leglényegesebb ismérve a kíváncsiság, illetve a nyitottság a világ jelenségei, történései iránt. A rendszeres óvodai nevelés felteleezi az értelmi képességek, munkára való készség, az iskolai keretekhez való alkalmazkodás bizonyos fokát, azaz az iskolaérettséget. A legtöbb gyermek az óvodából való hazatérés után a „mit tanultatok az óvodában?” vagy „ma mit csináltatok az óvodában?” kérdésre azt a választ adja: „nem tudom” vagy „semmit”. Ennek tükrében szerkesztettem meg az évek óta jól bevált és működő óvodai faliújságot, amelyre naponta felkerül, hogy mit játszottunk, tanultunk a gyerekekkel, hogyan töltöttük a délelőtti.

- Az óvodáskorú gyermek
- „intelligenciája” sokarcú
- pszichikus struktúra, és károssá válhat, ha a gyermek
- minősítésekor kitérített
- szerepet kap.

A faliújság tartalmát a szülők nagy érdeklődéssel figyelik, így hozzájárul az óvodában zajló sokrétű óvodai nevelés megismertetéséhez. Pozitív visszajelzés, hogy körzetünkön kívülről is egyre több szülő szeretné gyermekének óvodai nevelését az óvodánkban tevékenykedő pedagógusokra bízni.

Az évek során sikerült a szülőkkel megismertetni az óvodai nevelés sokrétűségét, így bennük is tudatosult, hogy az óvodai nevelés nemcsak versek és énekek tanításából áll, hanem minden szinten felkészíti a gyermeket az iskolához való alkalmazkodásra. Az elemi iskolai nevelő hatások megtervezésében és alkalmazásában a gyermek adott fejlettségi szintjéről kell kiindulni, és a tanulás minden lépése befolyásolja a következő lépést – így a személyiség fejlesztése természetesen már az oviban elkezdődik. Az óvodában a tanulást természetesen nem csupán ismeretszerzéseként értelmezzük, és mindazt, ami ebben az életkorban a gyermeki személyiségben maradandó nyomot hagy, tulajdonképpen tanulási tevékenységnek tekinthető. Az életkori sajátosságokat figyelembe véve a tanulásra szánt tapasztalatokat, ismereteket játék, játékos szituációk keretében integráljuk az oviban. Fontos, hogy a gyermek a világot „teljes egészében” tanulja meg: az érzelmek, a szociális viselkedés és az értelmi funkciók egymáshoz kapcsolódva fejlődjenek.

BEGE ROZÁLIA

a gyergyóalfalvi 2. számú óvoda óvónője

„Négyszemközt” a tanár, az osztály és a reform

Most, amikor a (politikai) préri a tanügy megreformálásának sürgetésétől hangos, a gyakorlatban viszont csupán fejevesztett kapkodást látni – talán nem érdektelen ismételtetni, hogy a valóságos reform sorsa „négyszemközt” dől el. Az osztályteremben, a tanár és az osztály közös „négy” szeme között. Mert íróasztal mellől, csupán a (politikai) előd elképzeléseit megsemmisítő akarat mentén bukácsolva sok mindent ki lehet ötleni. De hogy ez az úgymond „más” hogyan is fog festeni a gyakorlatban, arra már senki nem figyel. (Még csak november van, de máris két érettségiformát és időpontot tudhatunk magunk mögött. Hol van még június, hány új – netán újabbnál újabb – miniszteri kitaláció szakadhat a nyakunkba?) Holott a gyerektől elvárjuk, hogy mindennap elmenjen iskolába, ő meg a tanártól, hogy ugyanezt tegye, és az a bizonyos ötven perc lehetőleg ne egymás bámulásával vagy üresjáratokkal teljék el. Ötven perc nem nagy idő, majd ha lesz végleges követelményrendszer vagy legalábbis helyi tanfelügyelői értékes utasítás, akkor rákapcsolunk. Meg egyébként is – ennyi pénzért? Ötven perc valóban nem az örökkévalóság, de „elloponi” ötven percet egy serdülő életéből – csak azért, mert képtelen vagyok kezdeményezni, a saját fejemmel (is) gondolkodni – nagy vétek. Magyarán: ha

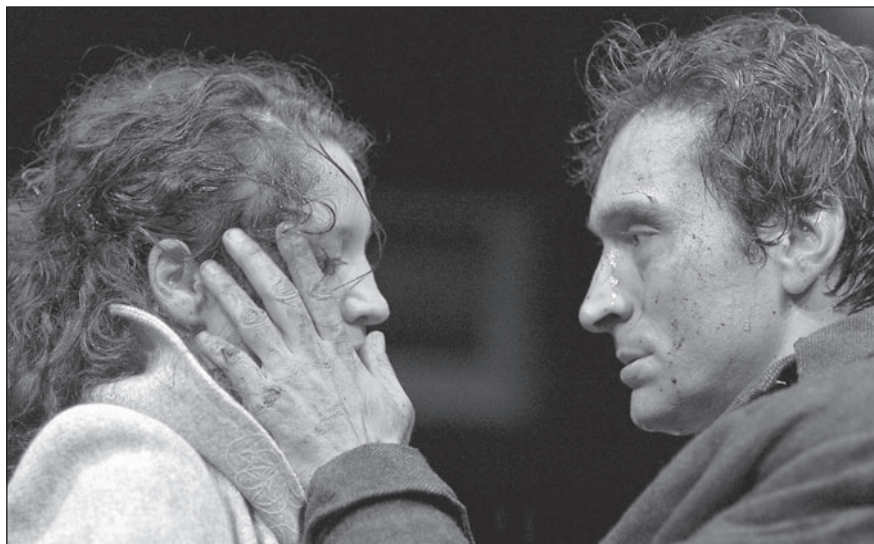
nincs központi agyszülemény, működésbe kellene lépnie a „négyszemköztnek”. Akár meg is lehet előzni a „fentről” jövő ötleteket. Mondok is példát: jó pár éve elhangzott egy tanfelügyelői „kinyilatkoztatás”: az interdiszciplinaritást felejtük el, mert kiment a divatból! Dixit. Ehhez kellett (volna!) tartanunk magunkat. De lehet magyar irodalmat tanítani magyar történelem, világirodalom és világtörténelem nélkül?! Hogy a tantervben nem szerepel? Sajnos nem. Aztán rájöttek erre „legfelül” is. Jött az ellenkinyilatkoztatás: minden tantárgyat interdiszciplinárisan. Merthogy a 21. század követelményei... (Nem szívesen ismételtetem a bikkfanyelv ág-bogait.) Az illetékesek azóta lázasan dolgoznak rajta. Dolgozzanak! Hogy közben eltelik egy-két tanév, nem érdekes. Annyi generációt feláldoztak már a reform oltárán, hogy néhányal több vagy kevesebb észre sem vehető.

Nem nyújtom tovább, hisz ennek a rovatnak nem a hosszas elméleti fejtegetés a célja, hanem a konkrét gyakorlati tapasztalatok kicserélése. Próbáljuk meg! Hátha a sok-sok „négyszemközt” tapasztalatnak sikerül az, ami a sűrűn váltott-leváltott „fenti” bábáknak nem: életre kelteni a reformnak nevezett, nagyon-nagyon veszélyeztetett, de szerencsére konokul megszületni akaró magzatot.

Katarzis

Közhelynek számít, hogy a diák egy-egy tantárgyat a tanára miatt szeret meg, illetve egy-egy tantárgyból az áll hozzá közelebb, amit a tanár is inkább kedvel. Saját példával élve: egyik veszszőparipám a görög tragédia, és beszélek is nagy lelkesedéssel mitológiáról, Szophoklészről és nem utolsósorban az arisztotelészi tragédiaszabályokról. Habár minden alkalommal felbukkan a tudatalattimból, hogy a 21. századi, negyed szavakkal SMS-ező diákjaimat nem biztos, hogy olyan nagyon érdekli-leköti a hármas egység vagy a katarzis. Mondhatom én, hogy a katartikus minősítést ma is gyakorta használjuk, ők biztos úgysem fogják ezt tenni. Merthogy... És megkaptam. Csattanós válasz volt az általánosító, sőt előítéletes gondolkodásomra.

Évente legalább egyszer megyünk Váradról Kolozsvárra színházba. Itt is járnak szorgalmasan a diákjaink, de az mégis más: az utazás, a nagyobb városban közösen eltöltött idő, az ismeretlen színészarcok, a más koncepció – egyszerűen megyünk. Tizedikesek voltak, amikor láttuk Csehov Ványa bácsiját, körülbelül egy évvel azután, hogy én áradozva beszéltem

Fotó • BIRÓ ISTVÁN

- **Katartikus élmény.** Csehov Ványa bácsija a Kolozsvári Állami Magyar Színház előadásában (Györgyjakab Enikő és Bogdán Zsolt)

nekik Arisztotelész katarzis-megfogalmazásáról. Az előadás szünetében megkérdeztem, mi a véleményük. Körbevettek, sürgetően néztek egymásra, mintha készültek volna valamire. Csak nem értettem, mire. Aztán az osztályban is minden helyzetben szószóló leányka ragyogó szemmel, tagoltan, hogy a szünetbeli zűmmögésben is biztosan meghalljam, kimondta: ez

az igazán katartikus. Köszönöm – válaszoltam kiszáradt torokkal. Felszabadultan mosolyogtak, amikor látták, milyen katarzis volt nekem az ő katarzisuk.

MOLNÁR JUDIT
a nagyvárad Mihai Eminescu Főgimnázium tanára

Nyelvtan és tantárgyak közti átjárhatóság

A román nyelv tanításának buktatói elemiben

A román nyelv tanítása magyar tagozaton örökzöld téma az elemi osztályokban tanító pedagógusok számára is. Tanácskozáson, szakmai napokon vagy akár szünetekben gyakran panaszzuk el egymásnak a romántanítással kapcsolatos problémáinkat, kudarcainkat.

Elsős gondok

A nehézségek már az 1. osztály elejétől jelentkeznek, ugyanis nagyon nagy lehet az eltérés a beiratkozott gyerekek románnyelv-tudásának tekintetében. Akik román tagozatra jártak óvodába (ennek helyességét most nem méltatnám), nagyon jól beszélik a nyelvet, a gyerekek egy másik csoportja rendelkezik ugyan egy szűk szókinccsel, de nem tudják mondattá fűzni a szavakat. És mindig akad jó pár elsős, aki egyetlen szót sem tud románul. Meg kell említenem, hogy a gyerekek románnyelv-ismerete nem minden esetben vezethető vissza az óvodai felkészítésre, hiszen gyakran azok a lakótelepi gyerekek, akik sok időt töltenek az utcán, gyerektársaságban, nagyon jól elsajátíthatják ott is a nyelvet. Az 1. osztályos román tananyag csak szóbeli kommunikációt foglal magában. A tankönyv illusztrációi segítségünkre vannak ugyan, de nem elegendő csak harmadik személyben beszélni a képeken látható emberekről, tárgyakról. Nagyon fontosnak tartom, hogy olyan szituációs játékokat alkalmazzunk, amelyek során életszerű helyzeteket teremtünk, így a gyerekek használhatják az első és második személyt is, hiszen a mindennapi életben ezzel találkozunk leggyakrabban. Ugyancsak elsős probléma, hogy szinte nélkülözhetetlen a felkészülésben a szülői segítség, leszámítva azt a néhány esetet, ahol nagyon jól megy a román nyelv.

A nyelvtani fogalmak bevezetése

Második osztályban tanítjuk a román hangokat, betűket, megjelenik az írásbeli kommunikáció. A tankönyv elején található szövegek nagyon egyszerűek, rövidek. Ha csak ezeknek a banális mondatoknak az olvasására támaszkodunk, nincs meg a folytonosság az elsős és másodikos nyelvtanulás között. Fontos továbbra is beszélgetni a képek alapján és szituációs játékok keretében is, hogy a kicsik aktivizálják azt a szókinccset, amelyre 1. osztályban szert tettek. Másik, nem kevésbé lényeges probléma számomra a románnyelv-ismereti fogalmak bevezetése. Az utóbbi időben nagy hangsúlyt kapott a tantárgyak közötti átjárhatóság kérdése. Párhuzamot vonhatnánk tehát anyanyelvünk és a román nyelv grammatikája között. A jelenlegi tankönyveket véve alapul azonban ez nehezen

valósítható meg. Pedig a nyelvtani fogalmak terén elég sok a hasonlóság a tantervi előírásokban. Elfogadhatatlannak tartom, hogy egy magyar anyanyelvű gyerek románórán találkozzon először olyan nyelvtani fogalmakkal, mint főnév vagy melléknév. A román- és magyarkönyvekben ugyanis más-más sorrendben következnek egymás után a szófajok. Így megeshet az, hogy míg románul először hall a melléknévről, magyarul épp az igével ismerkedik. Ekkor alkalmazhatnánk a „nem a könyvet – a könyvvel tanítunk” elvét, vagyis teljesen más sorrendben haladhatnánk a tananyaggal. Minden szófajt két-három órával előbb magyarul tanulunk, így nagyjából párhuzamosan mélyíthetjük el ugyanazokat az ismereteket. Mindannyiunk számára ismert, hogy elvontságuk miatt mennyire nehezen sajátítják el a gyerekek a nyelvtani fogalmakat anyanyelvükön is, így viszont, úgy gondolom, megerősíthetné tudásukat a kettős megközelítés.

Ötödik osztály:

súlyosbodó problémák

A negyedik osztály befejezésével a román nyelv tanításának buktatói talán még súlyosabb formában jelentkeznek. Ezekről mi, tanítók egykori tanítványaink és szüleik visszajelzéseiből szerzünk tudomást. 5. osztályban nagy valószínűség szerint román anyanyelvű tanárok tanítják őket, akiknek nagyon nehéz megérteni a magyar diákok helyzetét. Véleményem szerint a román anyanyelvű tanároknak kötelező lenne megismerniük a 4. osztályos, kisebbségi tantervet, amikor átvesszik az 5. osztály tanítását. Ezzel szemben sok esetben félretolják a kisebbségeknek szóló román tankönyveket, és ugyanazokat a könyveket használják, mint román tagozaton. Azt is elfogadhatatlannak tartom, hogy világirodalmi alkotásokat román nyelven kérjenek számon a gyerekektől. Általános iskolában bőven elég a román szerzők műveit románul elolvasni, világirodalmat pedig olvassanak csak anyanyelven. Azt rebesgették a közelmúltban, felvetődött

felsőbb körökben, hogy jobb lenne, ha romántanár tanítaná alsó tagozaton is a román nyelvet. Talán fölösleges a fent említett nehézségek fényében ezt elemezni...

- Elfogadhatatlannak tartom,
- hogy egy magyar anya-
- nyelvű gyerek románórán
- találkozzon először olyan
- nyelvtani fogalmakkal, mint
- főnév vagy melléknév. A
- román- és magyarköny-
- vekben ugyanis más-más
- sorrendben következnek
- egymás után a szófajok.
- Így megeshet az, hogy míg
- románul először hall a mel-
- léknévről, magyarul épp az
- igével ismerkedik.

VESZPRÉMI EMŐKE

a nagyváradai Nicolae Bălcescu
Általános Iskola tanítónője

Beszélgetés Bejan Andrással,
a kézdivásárhelyi Nagy Mózes Gimnázium igazgatójával

„Jól lerakott fundamentumra építkezhetünk”

– *Miért döntöttél a pedagógusi pálya mellett?*

– Igazából nem mondhatom, hogy ez volt a középiskolai évek alatt elképzelt pályám. De mivel 1996-ban, a gimnázium elvégzése után helyettesítő tanárként dolgozhattam a kézdiszentléleki Apor István Általános Iskolában, az ottani tapasztalatok alapján úgy éreztem: talán a pedagógusi pálya az, amit nekem „rendeltek”. Nagyon sokat köszönhetek a Kézdivásárhely melletti község tanintézményében dolgozó tanárkollégáknak, az iskola vezetőségének, akiktől „elleshettem” a szakma fortélyait.

– *Véleményed szerint milyen egy jó pedagógus?*

– Megtanultam tisztelni és szeretni a pedagógusi munkát – ha egy pedagógus ezt vallja, akkor véleményem szerint jól végzi a dolgát.

– *A kézdivásárhelyi Nagy Mózes Gimnáziumban végeztél, ahová az egyetem elvégzése után viszonylag rövid idő után tanárként tértél vissza. Milyen érzés együtt dolgozni, kollégaként együttműködni olyan pedagógusokkal, akik korábban téged tanítottak?*

– Büszke vagyok arra, hogy „nagy-mózeses” diák voltam és szerettem a tanáraimat is. Ezért egy pillanatilag sem okozott nehézséget, hogy abban az iskolában kaptam munkát, ahol korábban tanultam. Úgy érzem ma is: a Nagy Mózes Gimnáziumban dolgozó

pedagógusok valamilyen szinten még tovább segítenek, tanítanak.

– *Igazgatói kinevezésed előtt a Kovászna megyei tanfelügyelőség történelem és társadalomtudomány szakos tanfelügyelőjeként dolgoztál. Mivel járt ez a munka?*

– 2004–2008 között töltöttem be a tanfelügyelői állást, a történelem és társadalomtudomány mellett a vallásoktatás felügyelete is az én feladatkörömhöz tartozott. A tanfelügyelői munka nagyon összetett tevékenységet igényel: az ellenőrzés, tanácsadás mellett a megyei tanintézményekkel, a szaktárcával való kapcsolattartás is része, ugyanakkor különböző tantárgyversenyek, vizsgák megszervezése is rám hárult. Én viszont szerettem ezt a fajta munkát is.

Fotók • BARTOS LÓRÁNT

• **Szellemi központ.** Az 1680-ban alapított iskola Kézdivásárhely és Felső-Háromszék legrégebbi oktatási intézménye

A négy év alatt nagyon sokat tanultam az óralátogatások alatt a jól vagy kevésbé jól sikerült tanórákból, betekintést nyerhettem a megye iskoláinak életébe, számos emberi, kollegiális kapcsolatot sikerült kialakítanom.

— Gondolom, státusodnak köszönhetően rálátásod volt a háromszéki magyar anyanyelvű oktatás helyzetére. Milyen az oktatás minősége ma a megyében?

— Úgy gondolom, hogy a tanfelügyelőségben eltöltött négy év alatt egy másik oldalát ismertem meg a tanügyi rendszerünknek, és ennek pedagógusként és intézményvezetőként egyaránt hasznát veszem. A tapasztalataim alapján elmondhatom, hogy a Kovászna megyei oktatásban az elmúlt időszakban fejlődés észlelhető. Ebben jelentős szerepe van a megyei tanfelügyelőség vezetőségének, valamint a rendkívül aktív iskolaigazgatóknak. Az elmúlt években sikerült számos projektet megvalósítani, melyek révén a tanintézményekben bővült a didaktikai eszköztár, az iskolaépületek közül legtöbb nagyon jó vagy jó állapotban van. Iskoláink szakemberekből álló tantestülettel büszkélkedhetnek — tudomásom szerint a szakképzetlen tanárok száma egy százalék alá csökkent Háromszéken —, ugyanakkor folyamatban van a vidéki oktatás felzárkóztatása is. Ami az én szakterületemet illeti, itt is pozitívak a tapasztalataim: a történelemkatedra fiatalodott, a tantárgyat száz százalékban szakképzett tanárok oktatják, ez pedig óriási előrelépést jelent a 90-es évekhez képest. Ami rendkívül fontos: megnőtt az érdeklődés a magyar történelem iránt is. Az utóbbi években egyre több vetélkedőt tudunk szervezni a témában, egyre nagyobb résztvevői létszámmal. Igen jó kapcsolatok alakultak ki a háromszéki tanintézmények és a történelmi egyházak között is, amit szintén fontos eredménynek, előrelépésnek tartok. Mindezeket összevetve az utóbbi

időket értékelve bátran kijelenthetem, hogy fejlődés tapasztalható, de persze továbbra is vannak hiányosságaink. Még nincs egy teljesen kiforrott tanügyi rendszerünk, ami folyamatosan hátráltatja a munkát. Ez persze nem csak a háromszéki oktatás hiányossága és a hiba sem nálunk keresendő.

— Kézdivásárhely és Felső-Háromszék legrégebbi középiskolájának, szellemi központjának vezetőjeként tevékenyedsz mindjárt egy éve. Milyen tervekkel, célkitűzésekkel láttál neki a feladatnak?

— Tudni kell, hogy a Nagy Mózes Gimnázium igazgatói széke azt követően üreseedt meg, hogy a korábbi intézményvezető, Bokor Tibor szenátori mandátumot szerzett. 2009 januárjától kaptam meg a tisztséget. Elmondhatom, hogy egy jól felszerelt iskolát „örököltem”, és együttműködő, felkészült, eredménycentrikus tanári közösséggel dolgozhatom együtt. A múlt pedig kötelez a Nagy Mózes Gimnáziumban: itt nem lehet más feladata, felelőssége az embernek, mint tovább építkezni a jól lerakott fundamentumon. Kézdivásárhely legrégebbi gimnáziumának továbbra is olyan intézménynek kell maradnia, amelyben a minőségi oktatás, az intézményben folyó oktatónévelő munka hatékonysága a legfontosabb. És a Nagy Mózes Gimnázium természetesen továbbra is olyan intézmény kíván maradni, amelyre büszke lehet minden régi és jelenlegi diák.

— „Évszázados hagyomány, minőségi jelen, sikeres jövő” — ez a mottó olvasható a Nagy Mózes Gimnázium honlapján. Hogyan képzeled el a gimnázium sikeres jövőjét, mi szükséges a gyümölcsöző jövőhöz?

— Sikeres jövő nem képzelhető el munka nélkül — ez vonatkozik pedagógusra és diákra egyaránt. Élni kell az intézmény nyújtotta lehetőségekkel, tovább kell fejleszteni a csapatszellemet az intézményen belül, ugyanakkor a diákokban fel kell ébresztenünk a tudásvágyat, meg kell ismertetnünk

• „Megtanultam szeretni a pedagógusi munkát – ha egy tanár ezt vallja, akkor jól végzi a dolgát.”

velük a jól végzett munka örömét, az alkotás izgalmát.

Szükség lesz a pozitív gondolkodásra, a lelkesedésre, a felelősségérzetre, az egymásra figyelésre, a kölcsönös tiszteletre. Én ebben látom egy tanintézmény jövőbeli sikerének titkát.

— Jövőben ünnepelitek az intézmény alapításának 330. évfordulóját. Hogyan készül a Nagy Mózes Gimnázium az eseményre?

— Már az évnyitó előtt sikerült elkészíteni a 2009–2010-es tanév eseménynaptárát, amelyben minden iskolai és intézményen kívüli tevékenység helyett kapott. Ez az iskola megújult honlapján is megtekinthető. A legfontosabb eseménynek iskolánk alapításának 330., névadásának 20. évfordulójára tervezett rendezvénysorozatot tartom. Erre az ünnepségre május 13–16. között kerül sor: Nagy Mózes-szobrot avatunk, jubileumi évkönyv kiadását tervezzük, diáknapot, különböző versenyeket szervezünk, az ünnepi műsoron pedig diákjaink és tanáraink is fellépnek. Bízom abban, hogy méltóképpen megünnepeljük a jubileumi évet.

GYERGYAI CSABA

Bejan András 1978. augusztus 13-án született a Kovászna megyei Kézdivásárhelyen. Középiskolai tanulmányait a Nagy Mózes Gimnáziumban végezte. 1996-ban helyettesítő tanárként dolgozott a kézdiszentléleki Apor István Általános Iskolában. Egyetemi diplomát a Bukaresti Egyetem történelem szakán szerzett. 2002-ben visszatért volt középiskolájába történelem szakos tanárként. 2004–2008 között történelem és társadalomtudomány szakos tanfelügyelőként dolgozott, 2009 januárjától pedig a Nagy Mózes Gimnázium igazgatója.

A Gordon-féle módszer alkalmazása és közösségalkotás az iskolában

Vereségmentes konfliktusmegoldás

Változó korunkban minőségi és mennyiségi szempontból is nagymértékben átértékelődnek az emberi kapcsolatok, a munkaeszközök, technikák, de változik természetesen az értékelés, elismerés, eredményfelmérés folyamata is. Gyakorló pedagógusként az elmúlt huszonhárom évben hangsúlyozottan tapasztaltam a változás és a változtatás igényét a tananyag és a gyermekanyag terén is. Meggyőződése, hogy az oktató-nevelő folyamat hatékonyságának egyik legfontosabb pillére a tanulási körülményeknek, az osztályközösség hangulatának minősége. Utóbbi minden kis egyén jellemvonásainak és viszonyulásának kölcsönhatásaként alakul ki, ehhez pedig hozzáadódik a tanító személyiségjegyei, viszonyulási rendszere. A kisgyermek koncentrációs képessége, a tananyagban való elmélyülése, a „beépülés” pedig nagymértékben függ az érzelmi állapotától, a megélt, feldolgozott vagy éppen fel nem dolgozott történésektől – és mindez befolyásolja a teljesítőképességet, eredményességet.

A „beszélgetőkör”

Az úgynevezett Gordon-elvű konfliktuskezelés bemutatásáról Nádas Mária írt a *Magiszter* című, szakmai-módszertani, pedagógusoknak szóló folyóiratban.

A konfliktuskezelő módszerről egy iskolai év időtartama alatt megélt tapasztalataimat szeretném megosztani. A tevékenységsorozat hiteles kerete a szabadon választott (opcionális) óra, amely tartalmilag és célrendszerének köszönhetően a társadalomtudományok területéhez kapcsolódik – a gyerekek „beszélgetőkörnek” nevezték el. Az öt témakörre felosztott tartalom célrendszere a hiteles, tudatos verbális és non-verbális kommunikáció megtanulását, a pozitív, alkotó munkalétkör kialakítását, az önismereti technikák megalapozását, a vereségmentes konfliktusmegoldás megismerését és gyakorlati alkalmazását határozza körül. A tevékenységsorozatok fokozatosan egymásra épülnek, így a tanév elején beindított beszélgetőkör, az „én-üzeneteket” továbbító levelesláda végigkísérte közös munkánkat.

Nyitott, alakítható szabályzat

Az első félév „ütőere” a tudatosítás, az önismeret, az önfeltárás, az igények, érzések megfogalmazásának begyakorlása volt. Együtt beszéltük meg és pontosítottuk a *Hogyan vagyunk mi itt?* című belső szabályzatot az igények, pozitív együttműködési lehetőségek megteremtése érdekében. A szabályzat nyitottá, alakíthatóvá vált: az eljárásokat, figyelmeztetéseket maguk

a gyerekek javasolták – erre különösen odafigyeltek. Relaxációs gyakorlatokkal, játékkal, bátorítással, de főként rácsodálkozással és elismeréssel lehetett ösztönözni őket, és így fokozatosan a gyerekek fogalmazták meg igényeiket, ebből pedig kialakult egy kerek osztályszabályzat. A *Hogyan vagyunk mi itt?* kérdés a következő periód-

- A kisgyermek koncentrációs képessége, a tananyagban való elmélyülése, a „beépülés” pedig nagymértékben függ az érzelmi állapottól, a megélt, feldolgozott vagy éppen fel nem dolgozott tapasztalatoktól
- – és mindez befolyásolja a teljesítőképességet, eredményességet.

dusnak is vezérfonalává vált. Hetente egy-két alkalommal „beszélgetőkört” tartottunk, amelynek ugyancsak megvolt a közösen leszögezett belső rendje. Jelképet választottunk (ez kezdetben egy falevél volt): így az beszélhetett, aki a kör közepéről elvette azt. Megegyeztünk abban, hogy teljes mértékben odafigyelünk a beszélőre, segíthetünk neki, hozzászólhatunk, ha ezt kéri. Érdekes tapasztalat volt végigkísérni az egymásra figyelés alakulását, a döntés megszületését: ki ki után mondhatja el azt, ami fontos számára. Érdekes volt megfigyelni azt is, ahogyan a gyerekek ráéreztek arra, mikor engedhetik át a beszéd fonalát annak, akinek sürgősebb a mondandója.

Beszámoló a saját élményekről és érzésekről

A következő lépés az én-megfogalmazás, a saját élményekről és érzésekről szóló beszámoló volt – a beszélgetések nem kis meglepetésemre „engem

Az empátia és az erőszakmentes kommunikáció

Thomas Gordon (1918–2002) amerikai pszichológus a kommunikáció és az erőszakmentes konfliktusmegoldást kutatta – Carl Rogers humanisztikus pszichológiája alapján dolgozott ki erre konfliktuskezelő módszereket. A Gordon-módszer az egyik legismertebb kommunikációs technika, amely többek között a szülő-gyermek kapcsolatban felmerülő problémahelyzetek felismerésére és a konfliktusok eredményes kezelésére szolgál. Gordon módszere arra világít rá, hogyan beszéljünk a gyermekkel az elfogadás nyelvén, hogyan forduljunk feléjük értő figyelemmel, s hogyan használjunk „én-üzeneteket” a kommunikáció elősegítésére. Gordon az empátiára, a feltétel nélküli szeretetre, valamint a gondolat és a közlés közötti összhangra építve alakította ki a Gordon-módszerként ismert, a mindennapi helyzetekben jól használható technikáit.

• **Meg- és kibeszélés.** Az opcionális órán az önismeret fejlesztése, az önfeltárás, valamint az igények, érzések megfogalmazása kapott szerepet

az zavar...”, „nekem az nem tetszik...” megfogalmazásokkal kezdődtek, időnként személyre szóló támadásokkal. Ekkor tanultuk meg az érzésközlő-önfeltáró üzenet megfogalmazását, melynek begyakorlása felölelte az első félét. A gyerekek egyre könnyebben

látványvilágáról gondoskodtak kreatív módon.

Dramatizálás: „kié a probléma?”

A második félév elején az elkezdett anyag folytatásaként „bajmegelőző” és „elutasító én-üzenetek” megfogalmazását gyakoroltuk: dramatizálással és konkrét szituációk megteremtésével közösen érezhettük meg az elutasítás egyértelműségét vagy megkérdőjelezhetőségét, elfogadását vagy elutasítását – ami gyakran a konfliktushelyzetek forrása lehet. Ezután *Kié a probléma?*, azaz a beazonosítás következett, a megoldási lehetőségek börzeje. Szó esett a dühről, a düh belső indítékainak feltárásáról, igényekről, konszenzusról, értő figyelemről, vereségmentes megoldásról. A második félév munkáját végigkísérte az elismerő „én-üzenetek” postája, valamint egy szocializációs térképjáték, amelynek lényege az osztály tükörképének felállítás. Ennek kapcsán hangsúlyt kapott az egymásra figyelés, az igények, az elutasítás, az intimitási határok, az összetartozás kifejezése.

SZÁSZ EDIT
a brassói 15-ös
Általános Iskola
tanítónője

beszéltek saját magukról, történeteikről, pozitív-negatív élményeikről. Szülői értekezletek alkalmával a szülők is ízelítőt kaptak gyakorlati munkánkból: visszajelzésként arról számoltak be, hogy a gyerekek közlékenyebbek, határozottabban foglalnak állást, érdeklődőbbek és együttműködőbbek. Ezek a változások a tanórákon is megfigyelhetők voltak: a gyerekek érdeklődésüknek megfelelően egyedül vagy csoportosan, önállóan vagy segítséggel – de élvezettel dolgoztak. Meglepetésként előkészítették egy-egy témakör feldolgozását, anyagot gyűjtöttek, az osztály berendezésének

A gyerekek visszajelzései

A gyerekek visszajelzései teszik teljessé a konfliktuskezelő módszer alkalmazásának hatékonyságát, közös munkánkat. Hiszem, hogy olyan értékeket sikerült együtt felszínre hoznunk, amelyek jól elférnek végzős gyerekek batyujában, és amelyek segíteni fognak önmegvalósításukban.

Bakó Noémi: „Az opcionális óra egyik kedvenc órám, mert ilyenkor beszélgetőkört tartunk. Azért szeretem, mert megbeszéljük, hogy mi zavar minket, ez nekem sokat segít. Azért is fontos számomra ez az óra, mert megtanultunk elismerni és elutasítani is. Sok új dologgal ismerkedtünk meg: elismerő én-üzenetekkel, bajmegelőző én-üzenetekkel – ezek fontosak számomra, mert így nem kell mindenáron igazat adjak magamnak.”

Kovács András: „Az opcionális óra nekem sokat jelent, mert bizalmat, bátorságot, okosságot nyerek vele, meg a legfontosabbat: a játszást.”

Puskás-Bajkó Tímea:

„Nekem az opcionális óra sokat nyújtott: segítséget, bátorságot, örömet. Nagyon szerettem a beszélgetőkört. A rongyikásjátékban megtudtam, ki zárt, ki nyitott, ki akar társaságban vagy egyedül lenni. Szívesen olvastam az elismerő én-üzeneteket.”

Szabó Melinda: „Úgy érzem, gyarapodtam: el tudom mondani az érzéseimet, jobban megismertem önmagam. Megtanultam kezelni egy konfliktushelyzetet anélkül, hogy veszekedés, elégedetlenség szülessen. Megtanultam lazítani, kikapcsolódni, elmerülni egy témában.”

„Az Angyal átlátszó lehet...”

A sepsiszentgyörgyi Váradi József Általános Iskola step by step 1. osztályos diákjai mesélnek arról, hogyan készülnek a téli vakációra és a karácsonyra.

Úgy gondoltam, ebben az évben én is megajándékozom az Angyalkát, hiszen mindig annyi szépet kaptam tőle. A levelet, amiben a kívánságaimat tudatom, egy szép üdvözlőlappra írom. De nem olyanra, amit meg lehet venni, hanem én rajzolok majd valami szépet. Most, hogy már iskolás vagyok, nem olyan kis dolgokat kérek, mint korábban, hanem sokkal komolyabb dolgokat: ceruzát, festéket, gyurmát.

Lukács Helga Kriszta

Nagyon várom a téli vakációt, mert sokat játszunk és akkor van karácsony. Mikor felébredünk, bemegyünk a nagyszobába, mindig ott van a karácsonyfa. Már írom a listát az Angyalkának. A lista úgy készül, hogy apukám mondja a betűket és én írom.

Kiss Dániel

Elmegyünk a templomba, mire hazamegyünk, már otthon van a karácsonyfa. Édesanya mindig süt kalácsot, az én kedvencem az, amelyikben mazsola van, és a kakaós. De amikor a Mikulás jön, nem megyünk sehova, hanem lessük a testvéreimmel. Egyszer meg is láttam. De az Angyalt még soha nem láttam, ő valahogy serényebb.

Csenteri Anna Luca

A testvéreimmel készítünk egy naptárt, hogy pontosan tudjuk, mikor jön majd az Angyalka, mikor van karácsony. Azt hiszem, adventi naptár lesz. Már elterveztük, milyen lesz, a lapra húzunk vonalakat, készítünk kockákat, és azokba beírjuk a napokat. Minden este kihúzzuk az eltelt napot, és így látjuk, mennyi maradt még karácsonyig. Kevés dolgot kértünk az Angyaltól, mert nem kellett több, de ha az Angyalka kap valami annál jobbat, azt is elhozza.

Székel Zselyke

Nagyon készülünk a karácsonyra. Mikor volt az iskolában a bolhapiac, vettem az egyik osztálytársamtól egy angyalkát, azt is fel fogom tenni a fára.

Vizi Andor

A cserkészeknél készítünk adventi koszorút. A napokban megírom a levelet, játékokat és tudományos könyveket kérek. A tudományos könyvek azért kellenek, mert már iskolás vagyok.

Csiszér Csanád

Nagyon izgulok, és készülők, hátha az idén meglátom az Angyalkát. Még sosem találkoztam vele, pedig a Mikulást minden évben láttam. Szerintem jó voltam.

Tunyogi Kata

Mi a testvéreimmel szoktunk anyának és apának ajándékot készíteni. És énekelni is szoktunk a testvéreimmel. Például tavaly faragtunk egy fabábut. Betesszük a fa alá, és anyáék nagyon örülnek. Én annak örülnék, ha sok katonát kapnék, és bakugánt. A bakugán olyan kerek és tapad a vasra.

Sebestyén Dávid

Mikor későn van, lefekszünk, reggel, mikor felkelünk, meglessük a karácsonyfát és a játékokat. Tavaly az Angyalka elhullatta nálunk a cukorkát, annyira sietett, hogy mindenkihez eljusson. Kimentünk a teraszra, és ott megtaláltuk az elhullatott cukrokat. Apuka azt kérdezte: Te nem viccelsz?

Mocsel István Zoltán

Én jobban várom az Angyalkát, mert imádom a karácsonyfát, és több ajándékot is hoz, mint a Mikulás. Bár nekem a legvastagabb sapkám a Mikulás hozta. Tatámmal írtunk levelet a Mikulásnak, hogy hozzon nekem egy házicipőt. Az Angyalt soha nem láttam, az anyukámmal úgy gondoljuk, hogy átlátszó lehet. A fényes karika a fején nem átlátszó. Egyszer anyukámék szinte meglátták, de én nem voltam otthon, így bár hallották, hogy mocorog, nem nyitották ki az ajtót.

Gergely Dorottya

Nagyon várom a vakációt, mert már készítettem otthon papírból egy autópályát és egy boltot. Tervezgetem, hogy kibővítem, de amikor iskolába járunk, nincs rá idő. Szeretném, ha kapnék az angyaltól egy munkáskocsit, mert kell az autópályára homokot hordani, aszfaltozni.

Kádár Zakariás

Mindig elmegyünk valahova, például vendéglőbe, ott eszünk, majd mire hazaérünk, ott vannak a játékok. Levelet nem írok, mert azt vettem észre, hogy elég, ha csak gondolok valamire, és már meg is kapom. Nincs értelme leírni, az Angyalt úgyis tudja.

Váncsa Marcell

Nálunk a tavaly az Angyal díszítette fel a karácsonyfát, mert anyának nem volt rá ideje. Elmentünk a templomba, és ezzel eltelt az idő. Nem is tudtam, hogy az Angyalka is tudja, hogy van nekünk egy tálnak, amiben a cukrot tartjuk. Így nemcsak a fára tett szaloncukrot, hanem a tálna is.

Bács Krisztina

Nagyon várom a vakációt, a telet és az angyalt. Lehet hógolyózni, kapunk sok ajándékot. Mondjuk az ős is jó, mert lehet majóban járni.

Farkas Róbert

SZÖVEG ÉS FOTÓK •
BÍRÓ BLANKA

A művészeti nevelés fölöttébb szükséges voltáról, avagy a szépérzék fejlesztése

Elborzadva szemlélem, hogy törvényhozó korifeusaink a tanügyi rendszer megreformálásának hevében egyre több lexikális ismerethalmazt zúdítanak gyermekeink nyakába. Ráadásul teszik ezt a gyakorlati érzéket és kreativitást fejlesztő művészeti oktatás, illetve az egészséges fizikai fejlődést elősegítő testnevelés órák rovására. Magyarán: miközben egyre több magolásra kényszerítik a gyereket, az egyre kevesebb testnevelés órán vezetheti le az iskolai stressztől felgyűlt kihasználatlan energiáját, illetve az elméleti profilú középiskolákban már egyáltalán nincs zene- és rajzóra. Pedig egy átlagember az életben minden bizonnyal gyakrabban fog dalra fakadni például családi összejövetelek vagy erdei barangolások során, mint mondjuk deriválni, esetleg a pekingi kacsa tenyésztésében szerzett ismereteit fitogtatni. Sőt, arra is mérget mernék venni, hogy az átlagpolgár hamarabb szembesül azzal a problémával, hogy az okkersárgára meszelt konyhájába milyen sötétítőt, milyen aszalterítőt vegyen, semmint azt brilirozná, mennyire tisztában van az élő román nyelvben már egyáltalán nem használatos igeragozásokkal. Szóval ezen megfontolások által vezérelve – na meg azért, mert gyermekeim kreativitásának fejlesztése totyogó koruktól jelentős szerepet foglalt el a nevelési módszeremben –, „irányítottam” a művészeti oktatás felé mindkét csemetémet. Már nem egyébért, de úgy véltem: ha nem is lesz híres művész egyikből sem, legalább a szépérzéke fejlődjön, tudja, hogy mennyire fontos az aranymetszés és a helyes arányok ismerete az élet minden területén, illetve tudjon különbséget tenni a jó és rossz, a szép és ronda között. A nagyobbik „későn érő” típus, ő csak az egyetememet végezte képzőművészeti szakon, a kisebbik, a lányom, bátyja példáján is okulva már a középiskolát művészeti gimnáziumban járja. Feltődik a kérdés: miért nem adtam már elsőtől művészeti osztályba a gyerekeimet, ha láttam, hogy van tehetségük a rajzra? Nos, a válaszom roppant

• „Azt akartam, hogy a gyerekeimnek mentstvár, kikapcsolódási lehetőség maradjon a művészet az iskolai szigor, stressz közepette.”

egyszerű: azért, mert azt tapasztalom, hogy elemi szinten a pedagógusok igyekeznek annyi skolasztikus elemet bevinni az oktatásba, amivel sikeresen megutáltatják a gyerekekkel még nyolcadikos kora előtt a rajzot vagy a zenét. Másrészt, azt akartam, hogy a gyerekeimnek mentstvár, kikapcsolódási lehetőség maradjon a rajz az iskolai szigor, stressz közepette, és soha egyiket sem szidtam meg, ha matematikafüzetben a „szinuszperkoszusz-anégyzetben” levezetés helyett mondjuk a matektanár karikatúrája jelent meg. Legfennebb megjegyeztem: „ezt azért nem kell lobogtatni a tanár előtt, mert rossz néven veheti, hogy nagy orrot rajzoltál neki”. Most nyugodtan „megkövezhetnek” azért, mert ahelyett, hogy elszörnyülködve rárivalltam volna a gyerekekre, mert rajzolt matekórán a helyett, hogy odafigyelt és tanult volna, a cinkosa lettem a „lazításban”, a „nem odafigyelésben” és a „nem tanulásban”. Ezt a hozzáállást azonban soha nem bántam meg, sőt. Mint ahogy azt sem bántam meg, hogy a helyett, hogy románt magoltattam

volna bármelyikkel, inkább Bukarestbe küldtem a román barátaimhoz, hogy tőlük tanuljanak románul, illetve a matekpéldák megoldása helyett inkább színházba, kiállításra és író-olvasó találkozóra vittem őket. Az élet engem igazolt, ugyanis nagyfiam ma már sikeres és megbecsült reklámszakértő, és azt is megértem, hogy lányom hosszú évek után ismét szeret iskolába járni. Mert úgy érzi, hogy a művészeti szaktantárgyakat oktató képzőművész tanárai minden segítséget megadnak neki, hogy tehetsége kibontakozhasson. Nem a rossz jeggyel motiválják, hanem a kreativitást fejlesztő, érdekes, szórakoztató feladatokkal. És milyen érdekes, hogy a spanyol nyelvű gyerekek által rettegett, fránya román óra is „izgalmassá” tud válni, ha a tanár némi kreativitást csempész a módszerébe, és olyan feladatot ad a diákoknak, amit örömmel elvégeznek.

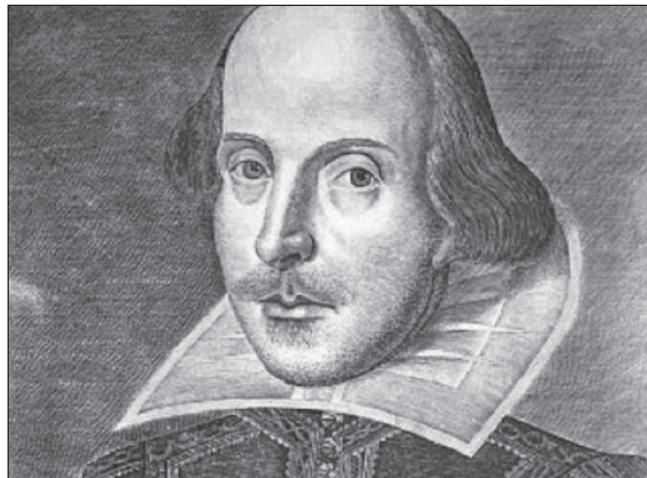
JÁNOSSY ALÍZ

Megtörténtek az első ütközések az LHC-ben

November 23-án megtörténtek az első ütközések a világ legnagyobb részecskegyorsítójában, a Large Hadron Colliderben. Az LHC-t működtető európai részecskefizikai kutatóintézet, a CERN szerint minden rendben ment, amikor megtörténtek az első részecskeütközések a svájci-francia határon a föld alatt levő gyorsító 27 kilométer körületű körgyűrűjében. A kutatók nagy eredménynek nevezték, hogy négy nap alatt sikerült eljutni az újraindítástól az első ütközésekig. Az LHC-t több mint egyéves kényszerszünet után üzemelték be újra, miután tavaly szeptemberben bő egyhetes működést követően komoly rendszerhiba lépett fel. Azóta a CERN mérnökei a hiba javításán dolgoztak – egyelőre úgy tűnik, sikeresen. A hiba javítása negyvenmillió svájci frankba került. Az LHC-ben keringő, nyalábokba rendezett protonok energiája jelenleg 450 gigaelektronvolt (GeV), ami az előgyorsító teljesítményének felel meg. Ha minden rendben megy, a következő hetekben növelik a nyaláb energiáját 1,2 teraelektronvoltra (TeV), és ezen az energiaszinten is produkálnak ütközéseket (mivel a két nyaláb energiája összeadódik, 2,4 TeV-s ütközések lesznek). Ez az energia már több lesz, mint a korábbi legerősebb gyorsító, a Fermilab Chicago melletti Tevatronjának 1,96 TeV-s csúcsteljesítménye. Mindez a tervek szerint még karácsony előtt lezajlik. Ha ezután sem történik váratlan hiba, 2010 első felében 3,5 TeV-re, második felében 5 TeV-re növelik a nyalábok energiáját, 2011-ben pedig a gyorsító elérheti maximális, 14 TeV-s teljesítményét (7 TeV-s nyalábokkal). A nagy energiájú ütközések elsődleges célja a feltételezett, Higgs-bozon megtalálása – ez a részecske nagyon hiányzik a kvantumfizika modelljeiből, létezésének igazolása új lendületet adhat a tudományágnak.

Jézus „halotti bizonyítványa” is látható a torinói leplen

Egy vatikáni kutató szerint a torinói leplen lévő, alig olvasható felirat bebizonyítja, hogy a lelet valóban Jézus halotti leple volt. A Barbara Frale történész új könyvében kifejtett állításra több tudós azonnal szkeptikusan reagált, kitarva amellet, hogy a lepel középkori hamisítvány. Frale, a vatikáni levéltár kutatója közölte: számítógép segítségével kinagyította a leplen szórványosan olvasható, alig látható görög, latin és arámi nyelvű szavak képét. A kutató arra a következtetésre jutott, hogy a feliratok a názáreti Jézus nevet tartalmazzák görög nyelven. Szerinte ez azt bizonyítja, hogy a szöveg nem lehet középkori eredetű, mivel abban nem nevezte volna Jézust csak názáretinek, isteni eredetének megemlézése nélkül. A leplen egy keresztre feszített férfi alakja látható, összetett kezén és lábán szívdagó vérről. A hívők szerint a lenvászon Krisztus-képe a feltámadásakor színeződhetett el. A Vatikán tulajdonában lévő leplet a torinói székesegyházban őrzik különleges körülmények között, és csak ritkán állítják ki. A szkeptikusok azt hangsúlyozzák, hogy az 1988-ban elvégzett radiokarbonos kormeghatározás szerint a textíliát a 13–14. században szőtték. Frale szerint a szöveg részben igazolja az evangéliumnak Krisztus utolsó perceiről szóló beszámolóját is. Egy görög nyelvű részlet, amely úgy olvasható, mint „eltávozott a kilencedik órában”, Krisztus halálának a szent szövegekben jelzett idejére utalhat. Egy

• Shakespeare, a Bárd mára szállóigévé vált sorai akár előadásról előadásra is változhattak

Frale által tanulmányozott kinagyított képen legalább hét szó látható, amelyek Jézus feje körül olvashatók, vízszintesen és függőlegesen. Egy rövid arámi betűs rész nem fejtette meg. Egy másik, latin nyelvű töredék, „iber” Tiberius császárra utalhat, aki Jézus keresztre feszítésének idején uralkodott – mondta a történész.

Dán herceg a digitális útvesztőben

Shakespeare *Hamletjének* 32. ma is létező quarto-kiadásának digitális változata került fel az internetre. A különleges archívum végre minden korábbinál teljesebb betekintést biztosít a mű születésének történetébe.

A Shakespeare Quartos Archive végre úgy teszi lehetővé a kutatók számára, hogy forráskritikai módszerekkel megvizsgálják a Bárd egyik leghíresebb darabjának korai nyomtatott kiadásait, hogy nem kell felkeresniük az azokat őrző intézményeket. A különleges honlap lehetővé teszi a nagyfelbontású lapok összehasonlítását, keresését és akár jegyzetekkel történő ellátását is. Erre azért is szükség lehet, mert a *Hamletnek* több korai változata is létezik: az egyikben például a híres „lenni, vagy nem lenni” sor egy teljesen más jelenetben hangzik el, míg az egyik variáns kétszer olyan hosszú, mint a kanonizált változat. A különböző kiadásokból az is kiderül, hogy Shakespeare mára szállóigévé vált sorai akár előadásról előadásra is változhattak. Kéziratokkal azonban nem rendelkezünk, így a korai kiadások lehetnek a legjobb források azzal kapcsolatban, hogy Shakespeare eredetileg mit írhatott. A példányokat annak idején már rögtön a darab első bemutatója után árulni kezdték. A nyomtatványok segítségével jobban kiderül, hogy a darabok szövege miként formálódott az előadások és a színészek előadása során. A negyedréte íveken (quarto) megjelent darabokat olcsón állították elő, ezért bárkihez eljuthattak. A quarto-kiadások szövege állhat a legközelebb ahhoz a szöveghez, ami annak idején a Globe-színházban elhangzott, bár a szöveg az előadások során valószínűleg egyre finomodott, módosult. A transzatlanti összefogás az oxfordi Bodleian Könyvtár és a washingtoni Shakespeare Könyvtár együttműködésében valósult meg.

A marslakó karácsonya

„Leguggoltam s az óriásból
negyedórára törpe lett.
(Mi lenne, gondoltam, ha mindig
lent volnál, ahol a gyerek?)”
(Szabó Lőrinc: *Lóci óriás lesz*)

Egy alig félesztendő kicsi ember szemével nézni a világot, azaz nézni bele a világba, s úgy látni mindent, mintha először látnánk, *valóban először*: ez az, amiben soha többé nem lesz – mert nem lehet – részünk; s a legkellemetlenebb az egészben, hogy amikor volt – mert még lehetett – részünk ilyesmiben, azt már nem vagyunk képesek felidézni. Az emlékezet, ha mégoly jól működik is, általában megtorpan azoknál a pillanatoknál, amikor először kezdtük tudatosan, fogalmi nyelven meghatározni magunk számára a világ dolgait; annál korábban nem nagyon merészkedik. Vagyis addig, amíg a világ s benne a legalapvetőbb dolgok meglepte már nem jelentett újdonságot: tudtuk, hogy vagyunk, és azt, hogy mások is vannak. De először látni embert – ez minden biztonnyal nem hasonlítható semmihez, ami későbbi életünk során történik velünk. Megszületni, mondjuk, áprilisban, s aztán végigevickelni az addig ismeretlen évszakok során, az adottként és természetesként érzékelt – hiszen először tapasztalt –, kellemesen langy tavaszról a még kellemesebb nyárra, s mire megszoknánk, a szeszű ősz zavaros, átmeneti pocsolyái után megint valami egészen újjal szembesülni: érezni metsző, didergető hideget, látni hóhullást, telet, fehér karácsonyt.

A lányomnak most lesz az első karácsonya, és én rettentő zavarban vagyok.

Tisztában vagyok azzal ugyanis, hogy soha többé nem lesz képes úgy rácsodálkozni az ünnepi szertartásrendre és összes tartozékára, mint most, legeslegelőször; mert nem tudja még, hogy mi ez az egész, ez az új móka, amit kitalált a két behemót, aki folyton-folyvást körbeugrálja őt, a törpét, amióta megérkezett erre az ismeretlen, de egyre ismerősebbnek tűnő helyre. Most kéne megragadni az alkalmat, megkísérelni a lehetetlent, úgy nézni a karácsonyi hangulatban úszó lakásra, mintha ezen a télen látnám először – mintha soha nem láttam volna feldíszített fenyőfát, hallgattam volna *Mennyből az angyalt*, éreztem volna szaloncukor édeskés illatát. Mint egy marslakó, aki véletlenül idecsöppent.

Most, a lányommal együtt, tenni kéne erre egy – eleve elvetélt volna miatt kissé melabús – kósza kísérletet.

Valahogyan úgy kellene történnie, mint egy lehetőleg térhatású tudományos-fantasztikus filmben. Az embert, mondjuk, elrabolják az ufók. Vagy nem rabolják el, csak éppen – csillagközi bolyongásai során – betéved egy azonosítatlan repülő objektum terébe, ott toporog egy ajtó előtt (benyisson? ne nyisson?), visszaút nincsen, csak a fenyegető űr a háta mögött. Remegő kézzel belöki az ajtót, ott áll sosemlátott lények gyűrűjében, akik sosemlátott tevékenységet gyakorolnak vakító fényben, valami furcsa és emberi ésszel felfoghatatlan ünnepi ceremóniát. Nem tud semmit, nem ért semmit, mégis halálbiztos érzékkel ismeri fel azt az egyetlen idegent, azt a rokonszenves, erdei manóra emlékeztető kicsiny marslakót, akihez neki valamiért köze van, és tudja, hogy ez így is marad ezután. Odalép hozzá, s a távoli űrhajó népének karattyolásszerű moraja közepete felemeli, a fénybe, a magasba, mindenki feje fölé, *hogy nagy, hogy óriás legyen*.

Valóban óriás.

PAPP ATTILA ZSOLT

Ha lehet

Ha lehet, érjen derékig a hó.
Por legyen, csillám: ne takaró.

Ha lehet, fagyjon simára minden.
Repüljek, mégse mozduljak innen.

Ha lehet, ne mondják: itt az angyal.
Engedjék, hogy ébren találjon a hajnal.

Ha lehet, mindenki jöjjön haza.
Legyen elég rá egy éjszaka.

Ha lehet, tényleg mindenki jöjjön.
Az is, aki régóta nincs a földön.

LÁSZLÓ NOÉMI

Fotó • BIRO ISTVÁN

Néhány szó a diplomák honosításáról

A Nevelési, Kutatási és Innovációs Minisztérium Kisebbségi Főosztályát nagyon sokan keresik telefonon, villámpostán vagy személyesen a külföldön szerzett diplomák honosítása miatt. Az érdeklődők többsége nem járatos a román jogrendszerben vagy könnyen eltévednek a tanügyi szabályok zeg-zugaiban. Ezért jó lenne tisztázni néhány alapkérdést.

Romániában a külföldön szerzett diplomák, oklevelek honosítását az Országos Diploma Elismerő és Honosító Központ (Centrul Național de Recunoaștere și Echivalarea a Diplomelor) végzi, amely a Minisztériumnak alárendelt intézmény. Honlapja, a www.cnred.edu.ro tartalmaz minden olyan információt, amely fontos lehet az érdeklődőknek, megtakarít egy vagy több Bukarestbe utazást, illetve telefonhívásokat.

A honosítással foglalkozó intézménynek négy fő munkaterülete van:

- A közoktatásban és a felsőoktatásban szerzett diplomák, oklevelek elismerése.
- Idegen állampolgárok iratainak elismerése, akik romániai cégnél kívánnak munkát vállalni.
- Szakképesítések elismerése az Európai Unió szakképesítési rendszer szerint.
- Oklevelek és anyakönyvi kivonatok értékelési (jegyzéki) rendszereinek átalakítása.

Minden ilyen honosítási vagy láttamozási kérésre egy iratcsomót kell összeállítani, amelynek első lapja egy típuskérvény. Ez megtalálható és letölthető a jelzett honlapról. Amire azonban nagyon kell vigyázni, az az, hogy ki és mit kér.

A ki esetében lényeges, hogy a kérelmező

- román állampolgár,
- nem román, de egy európai uniós ország polgára,
- egy másik ország állampolgára.

A mit kérdésben lényeges, hogy érettségi diplomáról, egyetemi diplomáról, doktorátusi oklevélről vagy anyakönyvi kivonatról van szó. Azoknak a román vagy EU-s állampolgároknak, akik egy vagy több, a közoktatásban végzett osztályt akarnak elismertetni, a lakhely szerinti megye tanfelügyelőségén kell benyújtaniuk az iratcsomót, ott engedélyt kap a diák, hogy a válasz megérkezéséig hallgatóként (auditor) részt vehet a kijelölt iskola és osztály óráin, de neve katalógusba és anyakönyvbe csak az előző osztályok egyenértékesítése után kerül.

Azok a nem román állampolgárok, akik Romániában állami egyetemre iratkoznak, nominális nevezést kapnak az illető egyetemre, a magánegyetem a nem román állampolgárságú egyén külföldön szerzett érettségi diplomáját saját maga elismerheti, nem kell a minisztériummal elismertetnie. Amennyiben egy nem román állampolgár

munkát kíván vállalni Romániában bejegyzett cégnél (vállalat, intézmény, alapítvány stb.), a cég igazolásával, annak küldötte kell letegye az iratcsomót. Az egyetemi, főiskolai diplomák vagy oklevelek honosítása esetében csak és kizárólag azon egyetemek és főiskolák iratait érvényesítik, amelyek az illető országban, a saját tanügyminisztériumuk által akkreditált oktatási intézmények. Erről az akkreditációs központok évenkénti találkozóin egymás között jegyzékfelújítást végeznek.

A szakképesítések elismerését egyetemi diploma esetében azok a román állampolgárok szokták kérni, akik valamely EU-s országban vagy Kanadában kívánnak tanítani vagy gyógyítani. Az elismerő bizonylat azt igazolja, hogy tulajdonosát Romániában mire jogosítja az illető oklevél (milyen szinten taníthat, mely tantárgyakat, mint egészségügyi szakember, milyen tevékenységeket végezhet stb.). A jegyek átalakítását elsősorban azok a román állampolgárok kérik, akik külföldre mennek tanulni közoktatási szinten (rendszerint a szülők ott vállalnak munkát), s az intézmény a saját táblázatrendszerével átalakítja a tanuló jegyeit az illető országban használt értékelési rendszer szerint. Ez időt, pénzt és energiát takarít meg a szülőknek, nem kell ezt a műveletet a befogadó országban végezni, érkezésük első napjaiban. Ugyanakkor egyes osztályok jeles tanulóit az itteni tantervek alapján sokszor a fogadó országban felsőbb osztályba sorolják be.

A bukaresti honosítási intézet az oktatási minisztérium szomszédságában, a Spiru Haret utca 12. szám alatt működik, pénteki napon nem fogadnak kívülállókat. Mindenki, aki honosítani vagy elismertetni akar, először tanulmányozza a megadott honlapon a szükséges iratok listáját, majd ezzel felszerelve menjen a tanfelügyelőségre vagy a fővárosi intézménybe.

- Az elismerő bizonylat azt igazolja, hogy tulajdonosát Romániában mire jogosítja az illető oklevél (milyen szinten taníthat, mely tantárgyakat stb.).
- A jegyek átalakítását elsősorban azok a román állampolgárok kérik, akik külföldre mennek tanulni közoktatási szinten (rendszerint a szülők ott vállalnak munkát),
- s az intézmény a saját táblázatrendszerével átalakítja a tanuló jegyeit az illető országban használt értékelési rendszer szerint.

MATEKOVITS MIHÁLY
A Nevelési, Kutatási és Innovációs Minisztérium Kisebbségi Főosztályának helyettes vezérigazgatója

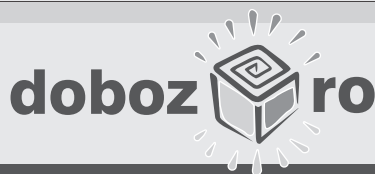
ERDÉLYI MAGYAR KÖNYVKLUB

Olvasson velünk! Kérje katalógusunkat!

Tel.: 0265 314314; 0365 405134; Fax: 0265 314315; Email: rendeles@emk.ro

www.emk.ro

ISKOLÁK, KÖNYVTÁRAK RÉSZÉRE KEDVEZMÉNY!

társasjátékok • logikai játékok • oktatójátékok

minden korosztálynak • ingyenes házhozszállítás*

Megrendelési szelvény

Alulírott (név/intézmény), (utca), (szám, lakrész stb.) (település románul), (irányítószám), (megye) példányban megrendelem a *Magyar Közoktatás* című havilapot a 2010-es évre. A lapok ellenértékét, lejt a (szám)/..... (dátum) számú kifizetési bizonylattal átutaltam az alábbi bankszámlaszámra.

Kiskereskedelmi ár (50 példány alatt): 2,50 lej/szám, 30 lej
2010 január–decemberére

Nagykereskedelmi ár (50 példány fölött): 2,00 lej/szám, 24 lej
2010 január–decemberére

Megrendeléseiket az mko@communitas.ro e-mailcímen, a 0264-44-14-01-es telefonszámon vagy postán fogadjuk.

Címünk: Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas,
Str. Republicii, nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, Jud. Cluj.
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca
Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító (Cod fiscal): 10411135

Kedves tanárok, jövendőbeli szerzők!

Mivel a *Magyar Közoktatás* a romániai magyar oktatás vitatott kérdéseinek fóruma is kíván lenni, kérjük, fejtse ki véleményüket, osszák meg az olvasókkal tapasztalataikat, ötleteiket a következő témák valamelyikében:

1. Olvasóvá nevelés az iskolában (A kötelező és nem kötelező olvasmányok)
 2. A román nyelv és irodalom oktatásának buktatóiról
 3. A tantervi szabályozáshoz való viszonyulás gyakorlati kérdései
 4. Hogyan tarthatjuk ébren a diákok érdeklődését?
- A legjobb írásokat a lap hasábjain közöljük, szerzőjük könyvjutalmat nyer. A közlendő írások maximális terjedelme 4000 leütés (szóközökkel). (Kérjük, ha módjukban áll, mellékeljenek digitális fényképet is.) Kérjük, jelezzék, hogy a felhívás melyik pontjára jelentkeznek.

Írásaikat, véleményüket, javaslataikat, ötleteiket az mko@communitas.ro e-mailcímen fogadjuk.

A szerkesztőség

A havilapot postai úton vagy a megyei tanfelügyelőségeken keresztül juttatjuk el Önhöz. A lap ellenértékét postai utalvánnyal vagy banki átutalással kérjük az alábbi bankszámlaszámra utalni. A megrendelés bármelyik formája (szelvény, telefon, e-mail) csak az átutalási bizonylat számával együtt érvényes. (Az átutalási bizonylaton szerepeljen a megrendelő neve és a kifizetés jogcíme.)

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit
Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Könczey Elemér
Olvasószerkesztés és korrektúra: Demeter Zsuzsa
Felelős kiadó: Lakatos András
Telefón: 0040-264-44-14-01
e-mail: mko@communitas.ro
Redacția *Magyar Közoktatás*, Fundația Communitas, Str. Republicii, nr. 60. 400489
Cluj-Napoca, Jud. Cluj

1

Láthatár

Évösszegzés
kényszerszünetidőben –
Lakatos Andrásnak,
az RMDSZ ügyvezető
alelnökének írása

2

5

7

Tanterem

A román nyelv tanításának
buktatói elemiben – Veszprémi
Emőkének, a nagyváradi
Nicolae Bălcescu Általános
Iskola tanítónőjének írása

Lélekjelenlét

„Nem a versengő, hanem az
együttműködő iskolák a sikeresek”
– Bíró Blanka és Kiss Judit
beszélgetése dr. Vekerdy Tamás
gyermekpszichológussal

Óvoda

A gyermeki értelmességről,
avagy a világ „megtanulása” –
Bege Rozáliának, a gyergyóalfalvi
2. számú óvoda óvónőjének írása

12

Diákszemmel

„Az Angyal átlátszó lehet...” –
A sepsiszentgyörgyi Váradi
József Általános Iskola step
by step 1. osztályos diákjai
mesélnek arról, hogyan
készülnek a téli vakációra
és a karácsonyra.

6

8

13

Szülői szemmel

A művészeti nevelés fölöttébb
szükséges voltáról, avagy a
szépérezék fejlesztése –
Jánossy Alíz írása

Láthatár

Katarzis – Molnár Juditnak,
a nagyváradi Mihai Eminescu
Főgimnázium tanárának írása

Portré

„Jól lerakott fundamentumra
építkезhetünk” – Gyergyai Csaba
beszélgetése Bejan Andrással,
a kézdivásárhelyi Nagy Mózes
Gimnázium igazgatójával

16

Színes

16

Hivatalos

Néhány szó a diplomák
honosításáról – Matekovits
Mihálynak, az Oktatási
Minisztérium Kisebbségi
Főosztálya helyettes
vezérigazgatójának írása

10

Tanárszemmel

Vereségmentes
konfliktusmegoldás – Szász
Editnek, a brassói 15-ös
Általános Iskola tanítónőjének
írása

15

Magánterület

A marslakó karácsonya –
Papp Attila Zsolt írása

Ha lehet –
László Noémi verse

